ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼՍՈՅ համար, տարեկան 60 ղրշ. վեցամսեայ 30 ղրշ. եռամսեայ 20 ղրշ. — ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ համար, տարեկան 80 ղրշ. Վեցամսեայ 40 ղրշ. Եռամսեայ 25 ղրշ. — ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ համար, Տարեկան 22 ֆր. Վեցամսեայ 11 ֆր.:

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՂԸ ՄԻԱՅՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ Է

ՁԵՌՔԷ 10 ՓԱՐԱ

Bureaux de la rédaction du Journal Arménien DZAGHIK

Galata, Kourchounlou han, N. 7

ԾԱՂԻԿ

ՕՐԱԳԻՐ

"زاغيك" ارمنيجه يومى وسياسى غزيتدر

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կալաթա, Գուրչունլու խան, թիւ 7

ՍԱԳԱՆԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն թղթակցութիւն պէտք է *հակիրճ* գրուած ըլլայ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն գրութիւն *չեն չի տրուիր*:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ

ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՅ 1ԻՆ, 10ԻՆ ԵՒ 20ԻՆ

ԺԵ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 245

"ԾԱՂԻԿ" ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ

11 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1902 ՈՒՐԲԱԹ

ԲԱՐՔԵՐՈՒ ԾՈՒՐՁ

Ժամանակին, Սամաթիոյ տնակներու ղեկուքեան խնդրին առթիւ մեր ճրատարակածեն վերջ, այսօր թաղեցիկ մը գրութիւն մը ստացած ենք, որ անկողմնակալ կերպով կը պարզէ իրաց բուն կացութիւնը:

Խառնուածքի խնդիր մըն է անչուշտ որ ամէն գործի մէջ ամէնէն աւելի պոռացողները անոնք կ'ըլլան՝ որոնք ամէնէն անճարակը ու ամէնէն տկարներն են: Այս երեւոյթը մեր մէջ մանաւանդ այնչափ յաճախագէպ է որ՝ երբեւն եկած միջոցին ո՛չ կը զարմանանք եւ ո՛չ ալ կ'անդրադառնանք: Սովորութիւնը երկրորդ բնութիւն կ'ըլլայ, ըսած են. եւ մենք գերադանցապէս սովորութիւնն ըրած ու վարժուած ենք այս իրողութեան:

Այս խորհրդածութիւնները ինձ թելադրեց վերջերս Պոլսոյ հայաշատ թաղերէն միոյն՝ Սամաթիոյ մէջ ի յայտ եկած պարագայ մը, որ թէեւ ինքնին աննշան, բայց կ'արժէ արձանագրել սա պատճառաւ որ՝ բացի մեր բնաւորութեան չատ յատկանշական մէկ կողմը ցոյց տալէն՝ նաեւ իր մէջ կը պարունակէ սկզբունքի խնդիր մը:

Պարզենք սակայն նախ եւ առաջ եղելութիւնը: 1895ին Սամաթիոյ մէջ պատահած աղետալի հրդեհ մը մոխիր դարձուց 200 տուներ՝ որոնց երեք քառորդը կը պատկանէին միջակ կամ աւելի վար դասակարգին, իսկ յիսուն հատի մը չափ ալ այն դասակարգին՝ զոր կը մասնաւորենք «ատուր հայի կարօտ» պարզ բացատրութեամբ: Վերահաս աղէտին առջեւ՝ Սամաթիացիք իրենց բնաձիր հաստատակամութեամբ եւ քիչ մըն ալ ապաւինելով այն ընդհանուր համակրութեան, զոր դիտցած են ներշնչել բոլոր ազգին՝ բարենպատակ ձեռնարկներու իրենց չարունակական միջամտութեամբ, ճար ճարակ ըրին եւ հանգանակութեան մը ձեռնարկեցին՝ վերոյիշեալ ամէնէն աւելի աղքատիկներուն այրած տուները վերաշինելու համար: Վեց տարուան անընդհատ եւ անվհատ աշխատութենէ մը վերջ՝ գումար մը հանգանակուեցաւ որուն ամբողջութիւնը կը հասնէր 1200 ոսկւոյ անուանական գումարին եւ որուն 700 ոսկին Յակոբեան էֆ.ի, իսկ մնացեալն ալ Ունճեան Վսեմ. Արիկ էֆ.ի քովն է, կ'ըսուէր: Սամաթիացիք այլեւս ժամանակը հասած համարելով՝ մասնախումբ մը ալ կը կազմեն տուներուն վերաշինութեան հսկելու համար: Մասնախմբին մէջ կար ճարտարապետ մը եւ ուրիշ անձ մը՝ որ «հին բարի ժամանակներու» մէջ յաջողած էր իրեն անուն մը շինել, եւ այդ իսկ էր արդէն մասնախմբին անդամակցելուն գոյութեան իրաւունքը: Ասիկայ ինքզինքն պատմականն է: Բուն եղելութիւնը, զոր մասնանչեցինք, ասկէ վերջ կը սկսի: Մասնախմբին հինգ անդամներէն երկուքը բացակայ են՝ գործով Պոլսէն հեռացած ըլլալնուն համար, մէկը իբր անօրէն ապարակի մը՝ աւելի լաւ կը սեպէ կենդանիներու հետ զբաղիլ քան այսպիսի խնդիրներու մէջ մտնելով անհաճութիւններ ունենալ, հետեւաբար բնաւ Սամաթիա ոտք կոխած չունի: Կը մնայ անդին մէկ հոգի մը, անձ մը, որ իր բովանդակ այժը ու կորովը նուիրած է իր ստանձնած գործին: Իրեն հանգստի ժամերը վրայ տալով, գործէն զողնալով ասու՝ ան գու

ը կը բաղխէ, դիմումներ կ'ընէ, կը համոզէ, կ'ուզէ եւ կ'առնէ, որպէս զի ժամ առաջ ի գլուխ հանէ ազգատուներու բնակարաններուն շինութիւնը: Եւ կ'աշխատի անչղուկ, առանց փողի եւ արնոյի:

Այսչափ անշահախնդիր աշխատող մը՝ բնական օրինաց բերմամբ, եւ մեր ժողովրդեան իսկ խառնուածքին պատճառաւ, անշուշտ էր որ պիտի ունենար հակառակորդներ, որոնք աջէն ու ձախէն, սարէն ու ձորէն մէյ մէկ երեւակայական ու մտացածին պակասութիւններ պիտի դնէին իր աշխատութեան մէջ, ճիշդ ինչպէս ես ու դուն կը գտնենք արարքին մէջ այն մարդոց՝ զորս այլ եւս չենք ուզեր մեր գործին մէջ պահել եւ սակայն մեր գոած պակասութեանց անհիմն ու անտեղի ըլլալուն համոզումը ամէնէն առաջ մենք իսկ ունինք:

✶

Եղած առարկութիւնները, որոնք լուրջ ու կարեւոր հանգամանք մը ունենալու համար պէտք էր որ կամ վատահութեան եւ կամ գրականն զեղծման մը չուրջը պտտնային, ինքնին այնքան փցուն ու այնքան ողորմելի բաներ են, որ, ինչպէս ըսի պահ մը առաջ, դերադանցապէս ամէն բանի մէջ պակասութիւն գտնելու մեր միտապատրաստ ունակութիւնը կը շեշտէ, նոյն իսկ ըլլայ այդ դորձը բաղձացուած ու երեւակայուած ամէն կատարելութիւններով օժտեալ: Եւ որովհետեւ այդ գժգոհներու խումբը գրականն զեղծում մը չէր կրցած գտնել մասնախմբի այդ եռանդուն անդամին վրայ, որուն մաքուր եւ անաղարտ ձեռքեր ունենալը ինք ալ ակամայ ստիպուած է խոստովանիլ, այս ու այն կողմ դառնալով ու իրողութիւնը դարձնելով գտած է պակասութիւններ եւ Արքիմենդեսեան մեծվայելչութեամբ սկսած Լվոռեքա՝ պոռալ եւ անաւասիկ եղած եւ գտնուած այդ թերութիւնները, զորս ես հոս կը ցուցադրեմ. ի՞նչ աստիճանի լուրջ հանգամանք մը ունեցած ըլլալը ընթերցողներուն թողլով:

Թէ մասնախմբին «այդ անդամը» բոլորովին մենակ մնացած է: (Իրէական յանցանք անչուշտ)

Թէ ըստ կամս եւ ըստ հաճոյս անոր ասոր տուներ չինել կուտայ:

Թէ չուզեր հանգամանքներուն:

Թէ չինուած տնակները առողջապահական եւ ճարտարապետական օրինաց համաձայն չեն:

Եւ սակայն բոլոր այս առարկութիւններ անհիմն են, որովհետեւ,

Ա. Մասնախմբի անդամը միանակ չէր, մինչեւ գեկտ.ի սկիզբները: Այս կէտը հաստատուած է նոյն իսկ «կալ զիս հրաժարեալ» ըսող «միւս անդամին» ստորագրութեամբ տրուած գրամի մուրհակներով: Եւ որովհետեւ չինուած տուները գեկտ.ի առաջ արդէն աւարտած էին, ըսել է թէ «միանակ մնացած» ըլլալու առարկութիւնը ինքնին ջուրը կ'իյնայ: Դալով Բ. առարկութեան այն անձը՝ որուն տունը չինուած էր՝ միւս չինուածներէն քիչ մը աւելի խնամով, յանձնարարուած էր Յակոբեան էֆ.ի ուրիշներու կողմէ: Այդ մասին պէտք է անոնցմէ բացատրութիւն խնդրել: Երրորդը արդէն ինքնին հերքուած կ'ըլլայ նոյն իսկ առաջին առարկութեան տրուած պատասխանով: Անշուշտ՝ եւ է մէկը որ քիչ չատ Ազգ. Պատրիարքարանի «վարչական աթոռներուն» վրայ բաղմած է ժամանակին, թեւակի իր ստորագրութիւնը չի դներ թուղթերու ներքեւ, որոնց պարունակութեան անտեղեակ է: Պատասխան Դ. առարկութեան. Մասնախմբին ճարտարապետ անդամին (որ մեր մէջ բաւական հեղինակութիւն ունեցող ճարտարապետ մը ճանչցուած է) ցոյց տուած յատակագծին վրայ չինուած են բոլոր չենքերը:

Կը տեսնէք որ բոլոր պոռչտուքները զուտ նախանձի արդիւնք են՝ իրականութեան մէջ անտեղի: Այսու հանդերձ կրնայ ըլլալ որ չինութեանց մէջ պակասութիւններ եղած ըլլան: Անաչառ ըլլալու համար այս ալ խոստովանինք: Բայց եկիր զայն վերագրել մէկ անձի մը որ բոլորովին անպատասխանատու է եղածին, ապացոյց է բարքի մը, զոր չեմ գիտեր թէ ինչ մակդիրով պէտք է որակել:

Յետոյ, բոլոր այս յարուցուած խնդիրներուն մէջ կան թաքուն անձնասիրութիւններ, երբեմն վայելուն եւ պատոր անցեալ փառքերու համրաներ ու որոնք պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալու անհամբերութեամբ, իրենց գործիքը բրած են ոչ-հեռատես մէկ քանի անձեր, եւ անոնց առասանը ձեռքերնին առած՝ խամաճիկներու պէս զանոնք կը չարժտկեն այս ու այն կողմ: Եւ այս ալ արդէն զարմանալի չէ, ինչպէս ըսի, մեր բնաւորութեան անկեղի մէկ յատկանիշը կազմելուն:

Ամբողջ այս եղելութիւնը եւ անոր չուրջ դարձած անձնական գձուձ հաչիւները կարգադրելու ու մաքրելու յարմար վայր մը չեն անշուշտ լրագրի մը սիւնակները, բայց ասկէ եկած դասը գերազանցապէս տխուր է: Զնանիլը բան մըն է, գիտակցաբար, առանց ո եւ է ծածկամտութեան ու լաւագոյն կողմերը եւ զորձուած պակասութեանց դատմանները անկէ քաղուած փորձառութիւնները մատնանշելով եղած չհաւնելը, լաւագոյն բանն է աշխարհիս, որուն կարծեմ թէ դասականները քննադատութիւն անուն կուտան: Բայց մենք քննադատելն ալ չենք սիրեր: Ի՞նչ բանէ առաջ եկած է մեր ջղին հետ միաւորուած ու զօդուած այս միտակայ դժգոհութիւնը:

Մեր ցեղին յատուկ հոգեբանական երեւոյթներով եւ «արդիւնքի ու պատճառի» փիլիսոփայութեամբ զբաղողներուն կը թողում այս կէտը վերլուծել:

10 Յուն. 1902 ՆԵՐՍԷՆ

ՔԻՉ ՄԸՆ ԱԼ ԿԵՆՑԱՂԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ...!

Արամ Անտոնեան այս էջերուն մէջ, քանի մը օր առաջ, նախաձեռնութիւնը ունեցաւ չատ կարեւոր ծառայութիւն մը մատուցանելու այն ամէն ընթերցողներուն, որոնք առիթը չունին Ազգ. Հիւանդանոցի այս տարուան Ընդարձակ Օրացոյցը թղթատելու: Անիկա մէջ բերաւ մի քանի անհրաժեշտ կանոններ այցելութիւններու առթիւ մեր ունենալիք վարուելակերպին վրայ, քաղելով յիշեալ Օրացոյցին կենցաղագիտական բաժինէն:

Եւ այդ մէջ բերուած տողերը համոզեցին զիս որ այդ կենցաղագիտականը գուսխ գործոց մըն է իր տեսակին մէջ: Այնպէս որ անհրաժեշտ եղաւ օրինակ մը առնել ու կարդալ: Հիմա կը խորհիմ թէ քանի որ դրամը տուի, պէտք է անիկա կարելի եղածին չափ արդիւնաւոր ընել. մտեսագիտութիւնը այդպէս կը պահանջէ: Ճիշդ այս բարի տրամադրութիւնով ահա, սիրելի ընթերցողներս, կուգամ քիչ մը աւելի ճոխացնել ձեր կենցաղագիտական ծանօթութիւնը, Արամ Անտոնեանի ձգած պակասն ալ լրացնել, ինձ յաջողելու գործն ալ ձգելով աւելի հմտերուութիւն ունեցողներուս:

Աւելորդ է կրկնել թէ այս դասը, ինչպէս առաջինը, կը պարտինք մ'չտ մեծայարգ կենցաղագէտ մասնագէտ-բրոֆէսէօր Լեւոն Շաթրեանի:

Թէ սանդուղքն ինչպէս պիտի ելլէք, ի՞նչպէս սրահ պիտի մտնէք եւայն, առանք գիտէք, բայց չատ կարեւոր բան մը կայ զոր չէք գիտեր: Ենթադրեցէք թէ ձեր մէկ բարեկամին տունը գացիք առաջին անգամ ըլլալով եւ ինքը հոն չէ. կինը, կամ տունին մէջ գտնուողներէն ո եւ է մէկը չէք ճանչար, եւ անգամ մը վեր ելած գտնուեցաք. ի՞նչ պիտի ընէք: Բնականաբար պիտի ինքզինքնիդ ներկայացնէք, այնպէս չէ՞: Այո՛, բայց ի՞նչպէս. that is the question!

Ահա կանոնը. ուշադրութիւն, լաւագոյն է բառ առ բառ գոց ընել. —

«Եթէ մարդ ստիպուած է առանձին «ներկայանալ, պէտք է պարզապէս իր «անունը եւ մականունը բսել. զգուշու«թիւն ընելով որ պարոն տիպոյսը չկցէ «իր անունին: Ծաղրելի է ըսել, ես եմ «պարոն...»

Հասկցա՞ք:

Օրինակ երբ հոչակաւոր կենցաղագէտը տեղ մը երթայ ու ինքզինքը ներկայացնէ, չը՛սեր

—Ես եմ Ազգ. Հիւանդանոցի այս տարուան Օրացոյցին կենցաղագիտական-նին հեղինակը մեծայարգ բրոֆ. Լեւոն Շաթրեան:

Այլ պարզապէս.

—Լեւոն Շաթրեան:

—Ինչ համեստութիւն, Աստուա՛ծ իմ, ինչ նուրբ կենցաղագիտութիւն:

Անցինք ուրիշ պարագայի մը:

Ենթադրենք թէ տեղ մը ճաշի հրաւիրուած էք. տեղն նստեցաք. ամէնէն առաջ ապուր բերին, բնականաբար. ինչպէ՞ս պիտի խմէք, խնդիր է. մտքերնիդ պահեցէք սա կանոնը եւ կը լմնայ.

«Իր առջեւի ապուրը չփչել պաղեցնելու համար եւ (հոս մանաւանդ ուշադրութիւն) վեր չվերցնել պնակը, անոր «մէջինը խմելու համար»

[illegible] չպիտի վերցնէք, այլ... դուք վար պիտի ծռիք պնակին մէջինը խմելու համար, քանի որ դգալը դեռ իր մուտքը չէ բրած Լեւոն Շաթրեանի կենցաղագիտականին մէջ. որովհետեւ ուրիշ կերպով անկարելի է ենթադրել թէ մարդ պնակով ապուր խմելու գաղափարը ունենայ:

Օրինակ. ուրիշ օրինակի ի՞նչ հարկ կայ. «ապուր ուտել»ու փառաւոր օրինակ մըն է Լեւոն Շաթրեանին գործը ծայրէ ի ծայր.

Եւ հիմա որ այս կարեւոր կենցաղագիտական ծանօթութիւնները ստացաք, երախտագէտ եղէք Լեւոն Շաթրեանին, եւ ձեր հմտութեան պաշարովը առանց երկիւղի ելէք գացէք ուր որ կ'ուզէք:

Եւ եթէ դուք ալ օգտակար ըլլալ կ'ուզէք ձեր նմաններուն, զրպանիդ երկոտասանեակ մը դրէք մանաւանդ կենցաղագէտին այդեռոմներէն (ճերմակ թուղթի վրայ տպուած), որպէս զի պէտք ունեցողներուն տաք:

ՓԱՇԼԱԿ

Յ. Գ.—Որպէս զի ընթերցուհիներս ապրիթ չունենան գանգատելու, կարեւոր ծանօթութիւն մըն ալ իրենց.—

«Կին մը պէտք չէ հանէ իր բէյեռիները, «եթէ երբեք մանաւանդ մեծարժէք եւ «չքեղ է այն»

Կը հետեւի թէ, եթէ մեծարժէք չըլլայ կրնայ հանել, ուրե՞մն... գողցուելու վտանգին դէմ ապահովութիւն մըն է այս կանոնն ալ:

Parfait!

ՆՈՅՆ

ԿՈԿՈՐԴԻԼՈՍԻՆ ՈՐՍԸ

Կոկորդիլոսը ինչպէս զրեթէ բոլոր ափրիկեան երկիրներուն, Մատակասքարի մէջ ալ առատօրէն կ'ապրի, ճահիճներուն, գետակներուն մէջ ամէն կողմ: Հետեւաբար արտասովոր բաներ մը չեն հոն կոկորդիլոսի զոհերու վրայ եղած պատմութիւնները, բայց անոնցմէ անիկա զոր պիտի ներկայացնենք ստորեւ իրեն հերոս ունենալով արտակարգօրէն յանդուգն ու աշխարհահռչակ կոկորդիլոսներու որսորդը, Մաթիֆոու իր մասնաւորհետաքրքրականութիւնը ունի: Պատմողն է Մատակասքարի կառավարիչը, որ ականատեսը եղած է Մաթիֆոուի գրեթէ բոլոր մաքառումներուն՝ այն պժգալի գազաններուն դէմ:

* * *

Մաթիֆոուի իր ասպարէզին մէջ առած առաջին քայլերը ցաւալի ըլլալու չափ անյաջող էին:

Ըսեմ նախ որ իրենք, Մատակասքարի բնիկները չեն գիտեր թէ ինչ ըսել է սարսափիլ կոկորդիլոսէն, ու իրենց խնդուքը կուգայ երբ Եւրոպացիք զզուանքը չեշտալ կը խօսին այդ կենդանիին վրայ, որ ամէն օր իրենց հետ ըլլալով, տեսակ մը ընտանութիւն ձեռք բերած է ալ: Մալկաչները կը սիրեն կոկորդիլոսը, կը խաղան անոր հետ, եւ կատակներ կ'ընեն երբեմն նոյն իսկ չափազանց. բան մը՝ որ տխուր արդիւնքներու կը յանգի չատ անգամներ:

Եւ ճիշդ անտեղի կատակի այդ տխուր արդիւնքներէն միայն էր որ զոհ պէտք երթար քիչ մնաց խեղճ Մաթիֆոու:

Հսկայ կոկորդիլոս մը, համբերութիւնը հատած ալ այն նեղացուցիչ կատակներէն զոր կ'ընէր իրեն Մաթիֆոու, վրան կը յարձակի յանկարծ ու կը խածնէ անոր սրունգը: Մաթիֆոու օգնութիւն կը պոռայ: Երեք չորս բնիկներ կը վազեն ու կը գրկեն դժբաղդ Մաթիֆոուն: Երեւակայեցէք անոնցի կացութիւնը խեղճ մարդուն: Կոկորդիլոսը կիսոյին բերնին մէջ սեղմած անոր ամբողջ ձախ սրունգը, կը քաշէ զայն դէպ ի ջուրին մէջ. ասդին բնիկները դժբաղդը ազատելու համար մէջքին փաթթուած կը քաշեն ջուրէն վեր:

Հետեւանքը բացայայտ չէ՞: Խեղճ սրունգը պիտի փրթի ու պիտի երթայ կոկորդիլոսին հետ...

Եւ սակայն ո՛չ: Բարեբաղդաբար կատարեալ ապուշ մըն է կոկորդիլոսը: այս սինքն որ եւ է մտացիութիւն ո եւ է հանճարեղ մտածում չունի եւ չի կրնար ունենալ: Իր փոքրիկ պղտոր աչքերը ուշիմ արտայայտութիւն մը չունին բնաւ: Ցեռոյ ճկունութիւն ալ չունի, ոչ մտքի ոչ մարմնի ճկունութիւն: Չի կրնար արագորէն եւ դառնալ եւ իր բոլոր շարժումները տաղտկալի դանդաղութեամբ մը կ'ընէ: Ասիկա է արդէն գլխաւոր միջոցները մէկը, որով Մալկաչները կը պրծին այդ գազանին կզակէն: Կը սկսին անմիջապէս անոր չորս կողմը դառնալ: Կոկորդիլոսը կ'ուզէ հետեւիլ անոնց, բայց չի կրնար ու կը փախցնէ ձեռքէն որսը՝ զորս ո՛վ գիտէ ինչ դժուարութիւններով ձեռք կրցած էր ձգել:

Մաթիֆոուն ալ այսպէս ազատեցաւ:

Օգնութեան հասնող բնիկները անոր մարմինը գրկած, սկսան շրջանակի ձեւով դառնալ կոկորդիլոսին չորս կողմը: Կոկորդիլոսը կատղեցաւ, բացաւ բերանը ու... Բայց բաւական էր ալ: Մաթիֆոու քաշած էր արդէն իր սրունգը, որուն վրայ թէպէտեւ արիւնի սուր վէրքեր բացեր էին գազանին ակռաները: Ընկերները անմիջապէս տուն տարին զայն:

Մաթիֆոու ազատած էր այո՛, բայց հիմա վիրաւորուած կը զգար իր պատիւը: Որոշեց վրէժ լուծել: Քանի մը օր սպասեց մինչեւ ազէկցան վէրքերը ու սկսաւ կռիւը: Գնաց գտաւ կոկորդիլոս մը, զոր իր թշնամին կը հաւատար: Անիկա՞ էր սակայն: Ո՛չ ոք գիտէր: Բայց վերջապէս գնաց գտաւ զայն իր գետակին մէջ, եղէգներուն միջեւ: Զիս ալ հետ տարած էր, կ'ուզէր որ ներկայ գտնուէի յաղթանակներուն զոր կը յուսար տանիլ:

Բաւական տեսն անսպատակ վաղք մը եղաւ գետին մէջ: Մաթիֆոու եւ կոկորդիլոսը իրարու հետեւէ կը վազէին, միայն կը հալածէին առանց արդիւնք մը ձեռք բերելու: Մէկ մը կը կորսուէին մէկ մը երեւան կ'ելլէին: Հրէշ անասունին կզակը կը բացուէր կը գոցուէր Մաթիֆոուի ծունգերուն վրայ... Սոսկումի աղաղակ մը թռաւ կուրծքէս: Մաթիֆոու դարձաւ յանկարծ ձեռքերը երկնցուց ու խոթեց անասունին աչքերուն մէջ, որ չդիմացաւ. ցաւը այնքան սոսկալի եղաւ որ թողուց ինքզինքը գերի՝ յանդուգն Մաթիֆոուի առջեւ:

Այս առաջին յաջողութենէն վերջ ա՛լ Մաթիֆոու ամէն օր նոր որսի մը հետեւէն էր եւ տիկա հաճոյք մը եղած էր իրեն համար:

Կը պատահէր երբեմն որ օրերով կ'անհետանար Մաթիֆոու, անտառներուն մէջ, հրացանը ուսին: Ի՞նչ ընելու կ'երթար Օրին մէկը սակայն, առտու մը կանուխ տեսանք որ հեւ ի հեւ կը վազէր ան արջու մը առջեւէն: Ոչ հրացան ունէր վրան ոչ դաշոյն: Բայց, փոխանակ դէպ ի բնակարանը վազելու դէպ ի ճահիճը կ'երթար: Արդեօք վախէն խելայեղած էր: Ինչպէս մէկ վտանգէն ազատելու համար միւսին մէջ կը նետուէր: Եւ ճիշդ երեւակայուածն ալ եղաւ: Մաթիֆոու ճահիճէն ներս մտնելուն պէս, կոկորդիլոսները իրար անցան: Անոնցմէ մէկը զլուխը վեր առած կը նայէր Մաթիֆոուի երեսն ի վեր, մինչդեռ ասդին արջը իր կարգին ետեւի թաթերուն վրայ կանգնած մահ կը ոպառնար

խեղճ մարդուն։ Մաթիֆու սակայն այս եղերական վայրկենին մէջ ինքզինքը ժողված, խոյս տուաւ երկուքին մէջէն։ Այն ատեն երկու գազանները իրարու փաթթուած կատաղի կռիւ մը կ'ընէին։ Կոկորդիլոսը արջը կը փառատէր, արջը զայն կը խեղդէր իր ուժեղ թեւերուն մէջ . . . : Կը մռնչէին, կը գոռային, կը գլորէին... Ու քիչ մը անդին Մաթիֆու աւազին վրայ նստած վրէժ կը լուծէր . . . :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Լորտերու ժողովը

Լորտերու ժողովին մէջ, Քարլ օվ Ուիմիոր հաղորդեց թէ յառաջիկայ երկուշաբթի, Նիստին որոշում մը պիտի ներկայացնէ. «Պատերազմին զօրաւոր կերպով շարունակուելովը եւ պատերազմին դաշտին վրայ գտնուող Պօէրներուն անձնատուրութեամբն է միայն որ կարելի է տեւական խաղաղութիւն մը ապահովել։ Լորտերու ժողովը կ'ընդունի այս պարագաները եւ իրապէս կ'օժանդակէ կառավարութեան ընթացքին»։ Լորտերու ժողովը մինչեւ յառաջիկայ հինգշաբթի համար իր նիստերը դադրեցուց։

Ընդհանուր ժողովներ

Երեսփ. ժողովին վերջին նիստին մէջ Զէմպրլէյն առաջարկ մը ներկայացուց որով կը յայտարարէ թէ կառավարութիւնը պատրաստ է հաշտութեան բանակցութեանց սկսելու, ոչ թէ սակայն Լորտ Ռիչնէրի երբեմնի ըրած առաջարկութեանց ոգւով։ Անգլ. կառավարութիւնը պատրաստ է պատասխանատու անձերու կողմէ եղած հաշտութեանց բանակցութիւններուն լաւ ընդունելութիւն մը ընելու, եթէ սակայն պատասխանատու անձեր գոյութիւն ունին։ Ո՛չ Ռիւիկէր ո՛չ ալ Սթէյն կրնան ամբողջ Պօէրներուն կողմէ պատասխանատու անձնաւորութիւններ նկատուիլ։ Բուն պատասխանատու անձնաւորութիւնները պէտք էր այն տեսակ առաջարկներ ընէին՝ որոնցմով կարելի ըլլար տեւական խաղաղութիւն մը կնքել։ Տեւական խաղաղութեան առաջին պայմանն է որ յաղթող ազգը խոստովանի իր պարտութիւնը, ինչ որ կարեւի է առանց նեղուելու ալ ընել, որովհետեւ Պօէրները արդէն ցոյց տուին իրենց քաջութիւնը։ «Մենք, կ'ըսէ Զէմպրլէյն, սիրով պատրաստ ենք, որպէս զի խաղաղութիւնը հաստատուի եւ բարին ամէնէն լայն առումով ընդհանուր ներում մը ալ շնորհուի անոնց, որոնք տառապեցան»։

Ընդդիմադիր կուսակցութիւնը

Ուղերձի վիճարանութեանց միջոցին ազատական երեսփոխան Քօլի հետեւեալ բանաձեւը առաջարկեց.—«Ժողովս այժ կոչտայ այն ամէն միջոցներուն որոնք պատերազմին կորովի կերպով շարունակուելուն կը սատարեն։ Ժողովս սա կարծիքէն է թէ կառավարութեան քաղաքականութիւնը եւ բանի ընթացքը հանգէպ կռիւներու վերջանալուն երբեք մօտաւոր վերջ մը չեն տար պատերազմին, ինչպէս նաեւ չեն առաջնորդեր տեւական խաղաղութեան մը»։ Քօլի կը հարցնէ յետոյ թէ արդեօք ստոյգ է այն զրոյցը՝ որով Պօէր ներկայացուցիչներու կողմէ հաշտութեան բանակցութեանց սկսուած ըլլալը կը հաստատուի։ Զէմպրլէյն ընդմիջելով կը պատասխանէ թէ այդ զրոյցը լոլորովին անհիմն է։ Այս յայտարարութիւնը նախարարական կուսակցութեան կողմէ կ'ընդունուի հաւանութեան ցոյցերով։ Տիքէ երեսփոխանը կը բացատրէ Հարաւ. Ափրիկէի պատերազմին երկարելովը՝ Եւրոպայի մէջ անոր ունեցած անպատեհ տեսակցութիւնները։ Ատենաբանը կը հարցնէ թէ ինչո՞ւ համար զինուորական պատութեան մը հետ դաշնակցութիւն մը կնքելու մասին Զէմպրլէյնի ունեցած երազը մէկ կողմ թողուած է։ Թէ ինչո՞ւ համար Անգլիոյ Իտալիոյ հետ ունեցած երկարամեայ յարաբերութիւնները ուրիշ պատութեան մը կողմէ սկսուած են մշակուիլ, եւ թէ ինչո՞ւ համար Անգլիա այսօր աշխարհի մէջ կղզիացած դիրք մը ունի։ Ատենաբանին կարծիքին նայելով այս ամէնուն պատճառը պատերազմին երկարաձգումն է, եւ պատերազմին երկարաձգման պատասխանատուն կառավարութիւնն է, որ իր պատրաստութիւնները չատ դանդաղ կերպով յառաջ տարած է։ պատերազմի ամբողջ տեւողութեան միջոցին։ Կառավարութիւնը իր կողմէ իսկ եղած յայտարարութիւններով ինքզինքը այն տեսակ կացութեան մը մէջ դրած է, որ չկրնար խաղաղութիւն կնքել, առանց ամբողջ երկրին անհաճոյ բան մը բրած ըլլալու, մինչդեռ միւս կողմէ ալ պատերազմին առաջ տարուելը կորովի կատարեալ պակասով մը է որ տեղի կ'ունենայ։

Հուբրտ Վինսընդ դէմ կը խօսի Քօլիի բանաձեւին մեւնոյն ատեն յայտարարելով սակայն թէ պատերազմին վերջանալէն յետոյ որ թերեւս յառաջիկայ յունիսին տեղի ունենայ, առնուազն հարիւր հազար հոգինոց բանակ մը ոտիպուած պիտի ըլլայ Հարաւային Ափրիկէի մէջ մնալու։ Զէմպրլէյն նմանապէս դէմ խօսելով Քօլիի բանաձեւին, իր ատենաբանութեան մէջ յայտարարած է թէ ի վիճակի չէ հասկնալու թէ ինչ տարբերութիւն կը տիրէ կառավարական եւ կայսերական ազատական կուսակցութեանց կարծեաց միջեւ։

Անգլիասեր Պօէրներ

Պատերազմական նախարար Պրոտրիք հարցման մը պատասխանելով յայտարարած է թէ 2000 Պօէրներ գունդ մը կազմած են, որ անգլ. բանակին մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ։

Անգլեւգերման գաղտնի համաձայնութիւն

Կիպսըն Պօլիս արտաքին գործոց նախարարութեան գիւանին առաջարկ մը կը ներկայացնէ հարցնելով թէ արդեօք 1899ին Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ տեղի ունեցած գաղտնի համաձայնութեան նպատակին վրայ կրնայ բացատրութիւններ տալ։

Արտաքին գործոց նախարարութեան [illegible] պատասխանէ թէ այդ համաձայնութիւնը գաղտնի է եւ թէ հետեւաբար այդ մասին ոչ մէկ բացատրութիւն կրնայ տալ։

կոչ մը ազատական կայսերականներուն

Թայմզ առաջնորդող յօդուածի մը մէջ ընդդիմադիր կուսակցութեան՝ ուղերձի վիճաբանութեան առթիւ ներկայացուցած բանաձեւին վրայ խօսելով՝ յոյս կը յայտնէ թէ ազատական կայսերականները պիտի հաւանին եղած առաջարկին եւ առիթէն պիտի օգտուին Բէմբրէյ-Պէնըրմէնի առաջնորդութեան ներքեւ գտնուած բաժանումէն ազատուելու։ «Ի՞նչ կը շահին ատով, կ'ըսէ Թայմզ, եթէ վարկակրոյս քաղաքագէտի մը մեծ պատիւներ կ'ընեն։ Անոնք թերեւս կը կարծեն թէ պատերազմին վերջը պիտի նշանակէ ասիթ մը կուսակցութեան մը գլուխ անցնելուն, որ կը յայտնուի դառն ընդդիմութեամբ մը երկրին բովանդակ քաղաքականութեան դէմ։ Անոնք աղէկ պիտի ընէին, եթէ այդ մասին չատ չոգեւորուէին, որովհետեւ անգլիական ազգը պատրաստակամութիւն չպիտի յայտնէ յաղթանակի պտուղը ի բաց նետելու՝ կամ Հարաւային Ափրիկէի ապագայ վարչութիւնը Պօէրասէր անհաւատարիմ կուսակցութեան մը վստահելու»։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՀԱՐԱՒ. ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

կացութիւնը պատերազմի դաշտին վրայ

Թայմզի Բրեթօրիայի թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ իր թերթին — Վերջերս արեւելեան Թրանսվալի մէջ, բազմաթիւ Պօէրներու գերի բռնուիլը, իր ազդեցութիւնը ունեցած է ընդհանուր կացութեան վրայ։ Գրեթէ ամէն օր նոր ապացոյց մը կը յայտնուի, Պօէրներուն այլեւս յուսահատած ըլլալուն։ Քանի մը օր առաջ խումբ մը Պօէրներու կողմէ Լուի Պոթայի ազերբայիր մը մատուցուեցաւ, երդուընցնելով այս վերջինս, որ չուտով վերջացնէ այս սոսկալի պատերազմը։ Այս ազերբայիրը 25 հոգիներու կողմէ ստորագրուած էր, որոնց մէջ առաջնակարգ անձնաւորութիւններ ալ կը գտնուէին։ Ազերբայիրը ներկայացնողները կը յայտարարեն թէ, այն պատճառաւ ստիպուած են այս քայլը առնելու, որովհետեւ իրենց կիները եւ զաւակները պատսպարան բանակներու մէջ անօթի են, եւ երկար ատեն չեն կրնար այս վիճակին դիմանալ։ Պոթա պէտք է որ այս բոլորին վերջ մը դնէ։ Թրիքարտ հրամանատարն ալ նմանապէս կը գրէ թէ սոխլուած է ձայն հանելու, որովհետեւ իր հրամանին ներքեւ եղող մարդիկը չատ դժգոհ են եւ կը սպառնան անձնատուր ըլլալ։ «Հանդէպ ինծի, իրենց հնազանդութիւնը երկար չի տեւեր։ Դերի բռնուած Պօէրները ամէնքն ալ գոհ կ'երեւան որ գերի բռնուած են։ Թէեւ ասկից տակաւին կարելի չէ հաստատել թէ ընդհանուր անձնատուութիւն մը մօտալուտ է, եւ ուրիշ բան չի մնար ընելիք, բայց եթէ յառաջ տանիլ սկսուածը, որ սակայն մանաւանդ ձիու պակասէն չատ դժուարացած է։»

—Պրիւսէլէն հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ Պօէր պատուիրակները, հոլանտական կառավարութեան բարեացակամ խորհուրդներուն չեն ուզեր անսալ։ Տոքթ. Լէյտս թերթի մը ներկայացուցիչն կը յայտարարէր թէ Պօէր պատուիրակներուն որոշումն է շարունակել պատերազմը այնքան ատեն, մինչեւ որ անգլիական կառավարութիւնը Պօէր պետութիւններուն կատարեալ անկախութիւն տայ եւ թէ Պօէր զինուորներուն կացութիւնը ակէ առաջ եղածէն աւելի գոհացուցիչ է։

—Պրիւսէլէն ուրիշ հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ Հոլանտայի նախարարապետին խաղաղութեան առաքելութիւնը վիժած է, Պօէր պատուիրակներուն, այս մասին հաւանութիւնը ցոյց չի տալուն համար։

Քրիւկէր հաշտութեան վրայ

Նախագահ Քրիւկէր գերմանական թերթի մը ներկայացուցիչին հետ տեսակցութիւն մը ունեցած է, ի մէջ այլոց հետեւեալները ըսելով. — Հարաւ. Ափրիկէի հանրապետութիւնները երբէք պատերազմ չպիտի մղէին բայց ի իրենց ինքնօրինութիւնը եւ ազատութիւնը պահպանելու պարագային։ Դէպ ի իրենց երկրնցող սուր մին էր միայն, զոր ուզեցին ետ դարձնել, եւ այս բանը բրին արդարացուցանելով։ Մարդոց վրայ հաւատք մի՛ դնէք. այս խօսքը միշտ իմ հոգւոյս առջեւ կը գտնուէր։ Բայց միեւնոյն ատեն ունէի եւ մինչեւ այսօր ալ ունիմ այն հաւատքը թէ նոյն արդար Աստուածը կրնայ կանչել այն պատութիւնները, որոնք հեռուէն կը նային հիմա, ըսել տալու համար «վերջ տուէք ապտութեան», եւ այն ատեն պէտք է որ մեր թշնամիները մեզի ընեն։ Ամէն բան Աստուծոյ ձեռքն է։»

Քրիւկէր խօսքը շարունակելով կ'ըսէր նաեւ.—«Ամէն ատեն չնորհապարտ պիտի ըլլանք միջամտութեան մը, որովհետեւ մենք առաւելութիւններ չենք ուզեր ձեռք անցընել, այլ խաղաղութիւն եւ պատուաւոր հաշտութիւն։ Եւ եթէ միջամտութիւնը պատերազմը նոյն իսկ միակ օր մը ալ կարճեցնէ, նորէն չնորհակալութեամբ պիտի ողջունէինք զայն յանուն անոնց, որոնց անասելի տառապանքները պիտի նուազէին։ Բայց չնորհակալ չպիտի ըլլայինք այն տեսակ միջամտութեան մը համար, որ մեր անկախութեան պահանջը հաշուի չառնէր։ Հաշտութիւն մը, ինչպէս յաճախ Անգլիացիներուն կողմէ կ'առաջարկուի, «նախ անձնատուր ըլլալ, յետոյ տեսակ մը ինքնօրինութիւն»՝ երբեք չպիտի ընդունինք։

Հնդիկ զինուորներ

Կալկաթայէն կը հեռագրուի թէ 6000 զինուորներ, հնդիկ զանազան գունդերէ առնուած, չուտով դէպի Հարաւ. Ափրիկէ ճամբայ կ'ելլեն։

Քուբէր Լոնտոնի մէջ

Թայմզի ուղղուած հեռագրով մը, Հոլանտայի նախարարապետ Տոքթ. Քուբէր դէմ կը խօսի այն յայտարարութեան թէ, ինքը Լոնտոն երթալէ առաջ Պօէր պատուիրակներուն հետ բանակցութիւններ կատարած ըլլայ զանոնք հաշտութեան առաջարկի մղելու համար, քանի որ ինքը լաւ գիտէ թէ անոնք այդ տեսակ բան մը չեն ըներ։ Լոնտոնի իրաւնկ երմական շրջանակներուն մէջ, նորէն կը հաստատուի թէ Տոքթ. Քուբէր Լոնտոն գացած է իր կառավարութեան յանձնարարութեամբ, համոզում գոյացնելու համար թէ Անգլիա ինչ պայմաններու ներքեւ խաղաղութիւն կը կնքէ։ Լոնտոնի հոլանտական դեսպանը, կ'ըսուի թէ իր միջնորդ անձ մը գործած է Հոլանտական նախարարապետին եւ անգլիական կառավարութեան միջեւ։ Քուբէրի ջանքերը սակայն ի դերեւ անցան որովհետեւ Պօէրներուն անպայման անձնատուր ըլլալը միայն կրնայ պատերազմին վերջ մը դնել։

Զինուորի առաքմանց յետաձգում

Լոնտոնէն Պերլինի սակարանը հասնող հեռագիրներ կ'բսեն թէ, Անգլիայէն հարաւային Ափրիկէ զինուոր զրկուիլը դադրեցուցած է։ Այս ինքնին անհաւատալի լուրը տակաւին հաստատութիւն չէ զտած։

Մ. ՄԱՀԱՆԳՆԵՐ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ուաշինկթընէն Նիւ-Եորք Հերըլտի կը հեռագրուի.—Գերմանական դեսպան Ֆոն Հոլլէպէն կը յայտարարէր թէ կայսրը եւ ինքը անկեղծ գոհացում մը կը զգան, տեսնելով ամերիկեան կառավարութեան եւ ամերիկեան ժողովուրդին շահագրգռութիւնը Բրուսիոյ Հայրիհ իշխանին Ամերիկա այցելութեան առթիւ։ Դեսպանը կը յայտարարէր թէ իշխանը ընդունելու համար եղած պատրաստութիւնները կը հերքեն սա կարծիքը թէ Ամերիկայի մէջ Գերմանիոյ հանդէպ թշնամական տրամադրութիւն մը կը տիրէ։ Այդ տեսակ զրոյցներ, դեսպանին կարծիքով, մասնաւոր դիտումով կը տարածուին, երկու ազգութեանց միջեւ երկպառակութեան սերմը ցանելու նպատակով, ազդութեանց՝ որոնք սերտ կապերով կապուած են, եւ զորս Գերմանիա կը փափաքի աւելի սերտ դարձնել։ Հայրիհ իշխանին, ինչպէս նաեւ ուրիշ բարձրատիճան պաշտօնատարներու Ամերիկա տարաքումը, ապացոյց մըն է Ջերմ բարեկամութեան, զոր Գերմանիոյ կայսրը կը տածէ Մ. Նահանգներու նախագահին եւ ամբողջ ժողովրդեան նկատմամբ։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ.—Պուլկարիոյ կայս. գոմիսէր կարդուեցաւ Ուաշինկթընի Օսմ. նախորդ դեսպան Ալի Ֆէրուհ պէյ։

ՃԷպէլը Պերէքէթի կառավարիչ՝ Տրաճի կառավարիչ Թէվֆիգ փաշա, որուն յաջորդեց ՃԷպէլը Պերէքէթի կառավարիչ Հիւսնի փաշա։

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Ուլայի Ա. աստիճան տրուեցաւ Թաղապետական Ա. շրջանակի հաշուակալ Ֆէվզի, Քաղաքապետութեան թարգման Թէվֆիգ եւ իրաւագէտ-խորհրդական Թէվֆիգ պէյերու։

Միւթէսարիֆի աստիճան՝ վաճառական Քիրիտիոս էֆ.։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Դ. կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Քաղաքապետութեան Ա. քննիչ Օսման էֆ.։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԳԻԾԸ

ԿԱՅՍ. ԲԱՐԵՀԱՃ ԻՐԱՏԷ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿ

Նախընթաց ԵՒ. օրը եւաւ այն կայսերական իրատէն, որ կը վաւերացնէ Գոնեայէն Պաղտատ շինուելիք երկաթուղիին մասին մէկ կողմէ Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարար Զիհնի փաշայի եւ միւս կողմէ Ա. Նատօլուի երկաթուղիի ընկերութեան նախագահ Տքթ. Զանտերի եւ գերնախագահ Պ. Հիւսկէնի միջեւ կնքուած պայմանագրութիւնը։ Կայս. Իրատէն կ'արտօնէ Զիհնի փաշան՝ ստորագրել այս պայմանագրութիւնը։

Վեհ. Սուլթանը, որ միշտ նպատակ ունեցած է իր երկրին բարգաւաճման եւ յառաջացման աշխատիլ, իր այս բարձրագոյն արտօնութեամբ անգամ մը եւս ապացոյցը տուաւ իր յառաջդիմասէր ոգիին եւ երկրաշէն բաղձանաց, որովհետեւ երկաթուղիի այս մեծ գիծը չատ պիտի նպաստէ Փոքր Ասիոյ վաճառականութեան, եւ Թուրքիոյ համայն ժողովուրդը այս առթիւ անգամ մըն ալ իր սրտաբուղխ շնորհակալութիւնները եւ երախտագիտութիւնը կը մատուցանէ յոտս Կայս. Գահոյիցս։

Երկաթուղիի այս գծին շնորհիւ Ասատօլուի երկաթուղիի գիծերը պիտի միացուին Օսմ. Կայսրութեան ամէնէն հեռաւոր գաւառներուն հետ, անցնելով Պաղտատէն եւ Պասրայէն, եւ յանգելով մինչեւ ծովեզերք։

Նոր գիծը պիտի սկսի Գոնիայէն, Ասատօլուի երկաթուղիի հիմնական վերջին կայանէն, եւ անցնելով Գարամանի բարձր սարահարթներէն եւ Տաւրոսի լեռնաշղթայէն, գժուարին զառիվայրերէ պիտի իջնէ հիւսիսային Կիլիկիոյ արգաւանդ հովիտները, եւ պիտի հասնի Ատանա, ճարտարագործական քաղաք։

Ատանայէն երկաթուղիի գիծը պիտի շեղի դէպի հիւսիսային-արեւելք, պիտի բարձրանայ Ճիհանի հովիտէն եւ պիտի մտնէ Կիլիկեան Տաղի լեռներուն մէջ, ուրկէ պիտի անցնի Պաղչէի կիրճէն, ուղղուելով դէպի հարաւային արեւելք, հանդիպելով Քաղանալը, Քիլիս եւ Թէլ-Հապէշ։ Այս վերջին քաղաքէն, որ 60 քիլոմէթրոց ճիւղով մը Հալէպի պիտի կապուի, բուն գիծը պիտի ուղղուի դէպի Արեւելք, պիտի անցնի Եփրատէն, Պիրէճիկէն գրեթէ 20 քիլոմէթր դէպի հարաւ գտնուող կէտ մը, յառաջանալով աւերակներուն մէջէն հին քաղաքի մը, որ Եւրոպա անուանով ծանօթ է պատմութեան մէջ։ Ճամբուն վրայ պիտի անցնի Խառանէն, Բաս-էլ-Այնէն եւ Նիսիպիէն, ուրկէ դէպի հարաւային-արեւելք շեղում մը ընելով պիտի հասնի Մուսուլ։ Այս ճամբուն վրայ նշանակուած կէտէ մը, զոր կառավարութիւնը վերջէն պիտի որոշէ ընկերութեան հետ, ճիւղ մը պիտի երկարի դէպ ի Եդեսիա, եւ գլխաւոր գծին պիտի միացնէ զայն։ Գլխաւոր գիծը Մուսուլէն պիտի յառաջանայ Տիգրիսի աջ եզերքէն, եւ ուղղակի հարաւ ուղղուելով պիտի անցնի Թէքրիթէն եւ Սամիճէն ուրկէ ճիւղ մը պիտի ձգէ դէպի Հանէքին, պարսկական սահմանագլուխին մօտերը, եւ պիտի հասնի Պաղտատ։

Պաղտատէն երկաթուղիի գիծը Տիգրիսը անցնելով պիտի հասնի Քէրպէլա եւ Նէճէֆ (Մէշհէտ Ալի)։ Յետոյ Զիւպէյր հասնելով պիտի ուղղուի իր վերջին կայանը, Պասրա, մինչ ուրիշ ճիւղ մըն ալ Զիւպէյրէն սկսելով ծովեզերքին հետ ուղղակի հաղորդակցութիւն մը պիտի հաստատէ կէտի մը վրայ, որ վերջէն պիտի որոշուի։

Նոր երկաթուղին պիտի սկսի ուրեմն Գոնեայէն եւ պիտի անցնի հետեւեալ քաղաքներէն կամ անոնց մօտէն,—Քարաման, Էրէյլի, Ատանա, Համիտիէ, Քաղանալը, Քիլիս, Թէլ-Հապէշ, Խառան, Նիսիպին, Մուսուլ, Թէքրիթ, Սամիճէ, Պաղտատ, Քէրպէլա, Նէճէֆ, Զիւպէյր, Պասրա։ Ճիւղեր պիտի բացուին Թէլ-Հապէշէն Հալէպ, Սամիճէէն Հանէքին, Զիւպէյրէն ծովեզերքը կէտ մը, որ վերջէն պիտի որոշուի։ Նոր երկաթուղիին արտօնութիւնը տրուած է 99 տարուան համար, որ կը սկսի Կայս. Ֆէրմանին յանձնուած օրէն։ Հայտար-փաշա-Իզմիտ-Էնկիրի եւ Էսկիշէհիր-Գոնիա երկաթուղիի գիծերուն արտօնութիւններն ալ միեւնոյն թուականին պիտի աւարտին. այսինքն իրենց տեւողութիւնը պիտի երկարաձգուի այնչափ ժամանակ, որչափ որ անցած է այդ գիծերուն Անատօլուի երկաթուղիի ընկերութեան տրուած օրէն մինչեւ այսօր։ Գոնեայէն սկսելով ամբողջ գիծը 200 քիլոմէթրոց մասերու բաժնուած է։ Առաջին մասին վերջնական յատակագիծը Կայս. կառավարութեան հաւանութեանը պիտի ենթարկուի մինչեւ 18 ամիս, Կայս. Ֆէրմանին յանձնուած թուականէն սկսելով։ Շինութիւնները պիտի սկսին առաջին մասիսին յատակագծին ներկայացուելէն երեք ամիս վերջը, եւ ամբողջովին պիտի աւարտին 8 տարիէն, դուրս ձգելով հարկեցուցիչ պարագաները։

Վերը յիշուած երաշխաւորութեան գումարներուն վճարումները ապահովելու համար յատկացուած գումարները որոնք պիտի որոշուին կառավարութեան եւ արտօնատէր ընկերութեան միջեւ համաձայնութեամբ, պիտի դանձուին եւ վճարուին Հանր Պարտուց վարչութեան կողմէ։

Եդեսիայի գրեթէ 30 քիլոմեթրոց ճիւղին համար քիլոմեթրի երաշխաւորութեան գումար չպիտի վճարուի. բայց անոր ամէն տեսակ խառն հասոյթները միայն ընկերութեան պիտի պատկանին։

Եթէ ընկերութիւնը իր յանձնառութիւնները չկատարէ, Կայս. Կառավարութիւնը պաշտօնական ազդարարութիւն մը պիտի ուղղէ ընկերութեան, եւ եթէ մինչեւ 18 ամիս իր յանձնառութիւնները նորէն չկատարէ, իր իրաւունքները պիտի կորսնցնէ միայն այն ճիւղին համար, որուն մասին պարտաղանց գտնուած է. այսինքն թէ այդ իրաւունքի կորուստը ոեւէ վնաս չպիտի հասցնէ Ընկերութեան մնացած գիծերուն համար, ոչ ալ ամբողջ հին գիծերուն համար։

Բացարձակապէս պայման դրուած է որ հին գիծերու բաժնետէրերուն արդէն ունեցած իրաւունքները ամբողջովին անփոփոխ մնան, եւ կատարելապէս անջատ մնան Պաղտատի գծին շինութեան մասնակցող բաժնետէրերու իրաւունքներէն. առաջինները չպիտի կրնան նոր գծին շինութեան մասնակցելու հրաւիրուիլ, առանց վերջիններուն հաւանութեանը։ Այս նպատակով է որ Ընկերութիւնը յանձնառած է բոլորովին բաժնել, անջատ պահել հին եւ նոր գիծերու երաշխաւորութիւնները, եւ անոնց հաշիւները։

Ամբողջ գիծը գրեթէ 2500 քիլոմ դր երկայնութիւն պիտի ունենայ Գոնեայէն մինչեւ Պասրայի ծովեզերքը, ճիւղերն ալ մէջն ըլլալով։

Նոր գիծը այնպէս մը պիտի շինուի որ կարելի ըլլայ ճեպընթաց կառախումբեր գործածել, որով 55 ժամէն պիտի կարուի Պոլսէն Պաղտատ հեռաւորութիւնը։ Այս նպատակով Կայս. կառավարութիւնը տարեկան 860,000 ֆր.ով ընդ ամէն գումար 8 միլիոն ֆր. պիտի հատուցանէ ընկերութեան, որ ասոր փոխարէն յանձնառած է անպիտի վիճակի մը մէջ դնել Հայտար-փաշա-Իզմիտ-Էնկիր-Գոնիա գիծերը, որ կարենան ճեպընթաց կառախումբեր տանիլ։

Ընկերութիւնը պիտի կրնայ շահագործել երկաթուղիի գծին երկու կողմերէն 20ական քիլոմեթր անդին գտնուող գեղջուկներու հանքերը, նաեւ պիտի կրնայ երկաթուղիի գծին վրայ ագիւսի եւ կղմինտրի գործարաններ հաստատել եւ շա-

հագործել։ Ընկերութիւնը նախապատուութեան իրաւունք պիտի ունենայ, եթէ միեւնոյն պայմաններով ուրիշ կողմէ խնդրանքներ ըլլան զլխաւոր գծէն դուրս չինուելիք եւ Մարաշի, Այնթապի, Պիրէճիկի, Մարտինի, Էրզրումի, Տիարզայի եւ Հիթի միջեւ բանելիք եօթը ճիւղերուն չինութեան եւ շահագործութեան համար։

Ընկերութիւնը մաքս չպիտի վճարէ բոլոր չինութեան նիւթերուն համար որոնք Ֆրանսական եւ գերմանական գործարաններէ պիտի հայթայթուին, Տոյչէ Պանքի եւ Ֆրանսացի դրամատէրներու խմբակի մը միջեւ գոյացած համաձայնութեան մը համեմատ։ Ընկերութիւնը ազատ պիտի ըլլայ նաեւ բոլոր ներքին եւ դրոշմաթուղթի տուրքերէ, եւ ամէն տարի 600 Օսմ. ոսկի պիտի վճարէ Համազգային Անկեղանոցին։

✶

Ակէ քսանեւհինգ տարի առաջ Անատոլուի մէջ հազիւ 274 քիլոմեթր երկաթուղիի գիծ միայն կար, որուն 43 քիլոմեթրը Հայատար-Փաշա-Իզմիտի գիծն էր, եւ 231 քիլոմեթրն ալ Իզմիրի գիծն էր։ Այսօր Փոքր-Ասիոյ մէջ 2755 քիլոմեթր գիծ գոյութիւն ունի։ Ասոնք են հետեւեալները։

Ա. Գիծ Հայատար-Փաշա-Իզմիտ 91 քիլոմեթր՝ Իզմիտ-Էնկիւրի 485 քիլոմեթր, Էսկի-Շէհիր 444 քիլոմեթր։ Բ. Այտընի գիծ. 376 քիլոմեթր Իզմիր-Այտըն-Տինար, 139 մասնաճիւղեր։ Գ. Գասապայի գիծ. Իզմիր-Գասապա-Ալաշէհիր 168 քիլոմեթր, Ալաշէհիր-Աֆիոն Գարահիսար 252 քիլոմեթր, Սօմա եւ միացման գիծ 95։ Դ. գիծ Պէյրութ Շամի. Պէյրութ-Շամ 155 քիլոմեթր, Շամ-Հօրան 103 քիլոմեթր, Աքեա-Շամ 253 քիլոմեթր, Եաֆա-Երուսաղէմ 86 քիլոմեթր, Մէրսին-Ատանա 97 քիլոմեթր, Մուսանիա-Պրուսա 41 քիլոմեթր։ Համագումար 2755 քիլոմեթր։

Եթէ այս արդէն չահագործուած գծերուն վրայ աւելցնենք նաեւ չինուելիք Պաղտատի մեծ գիծն ալ՝ Փոքր-Ասիոյ մէջ գտնուած կամ գտնուելիք երկաթուղիներուն ամբողջութիւնը պիտի հասնի 5300 քիլոմեթրի։

✶

Վերջին թղթաբերով ստանուած եւրոպական թերթերը այս մեծ գծին չինութիւնը եւ պայմանները հրատարակելէն վերջ՝ մեծ գովեստով եւ ակնածանօք կը խօսին Վեհ. Սուլթանին բարձր իմաստականութեան եւ հեռատես քաղաքականութեան վրայ՝ որով հրամայեց այս մեծ եւ կարեւոր գծին չինութիւնը՝ այսպէս ամբողջ Օսմ. Կայսրութիւնը վերակենդանացնելով եւ վաճառականութեան ու ներքին տնտեսական զարգացման առջեւ անսպառ աղբիւր մը բանալով։

ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆԸ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ. — Սոֆիայի ոստիկանութիւնը անցեալ Ուրբ. օր երեւան հանեց կարեւոր խարդախութիւն մը՝ որ երկար տարիներէ հետէ Իշխանապետութեան հասոյթներու մէկ մասը իւրացուցած էր։ Կառավարութիւնը նշմարած էր թէ դրոշմթղթերու հասոյթը փոխանակ աւելնալու՝ տարէ տարի պակսելու վրայ է։ 1897ին 800,000 ֆր. եղած էր այդ հասոյթը։ իսկ 1901ին՝ 600,000 ֆր.։ Երմտական նախարարութեան խորհրդական Պ. Քոպէքօ 1899ին Պուլկարիոյ ելեւմուտքը քննած ատեն, արդէն այս մասին կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրած էր։ Սոֆիայի ոստիկանութիւնը վեց ամիս շարունակ մանրադնին խուզարկութիւն կատարելով երեւան հանեց թէ ոչ միայն պարզ անհատներ այլեւ կառավարական պաշտօնատուններն ալ մէկ ֆրանոց դրոշմաթուղթեր կը վաճառէին 20 եւ մինչեւ իսկ 40% զեղչով։ Առաջին ձերբակալութիւնները թէեւ Ուրբ. երեկոյ կատարուեցան, բայց յետոյ ամէնքն ալ ազատ թողուեցան, բայի մէկէն, որ կը կարծուի թէ այս գողութեան գործին մէջ մեծագոյն յանցաւորն է։

Գալով բուն գողութեան կերպին, կ'ենթադրուի թէ հսկողութեան թուլութեան պատճառաւ, երմտական նախարարէն յանձնարարուած չափէն աւելի դրոշմաթուղթ կը կոխուէր եւ ուրկցածը մէկ կողմ դրուելով յետոյ կը ծախուէր։ Նոյնպէս կ'ենթադրուի թէ գողուած ծախուած դրոշմաթուղթերուն մէկ մասն ալ խարդախուած է։ Այս զեղծումը կրկնուեր է երկու անգամ, նախ Սթամպուլոֆի նախարարապետութեան ժամանակ եւ մէյ մըն ալ 1899ին։ Մասնաւորներու կողմէ ծախուածներուն ամէնքն ալ մէկ ֆրանքոց դրոշմաթուղթեր էին, զորս կարելի չէ նոր շրջաբերութեան հանուածներէն զանազանել, որովհետեւ խիստ փոքր տարբերութիւն մը կայ երկուքին միջեւ։ Իմացուած է թէ անվաւեր դրոշմաթուղթերու մեծ քանակութիւն մը կայ Քոսթէնէէի մէջ, բայց հակառակ ոստիկանութեան խուզարկութեանց՝ բան մը չէ կարելի եղած գտնել։ Այս խարդախութեան երեսէն Իշխանապետութեան կրած վնասը կը հասնի երկու միլիոն ֆր.ի։ Մէկ քանի պետական պաշտօնեաներ ալ գործին մէջ մատուցին։

ՃԻՎԱՆԵԱՆ ԷՖ. դէպի ո՞ւր ասանկ։

—Ցաւոտի է ես այս շարութ հարմիք ունիմ, կ'երթամ 1-2 կսոր գոհարեղէն եւ արծաթեղէն գնել, բայց բարեկամ մը չունենալուս համար կը մտածեմ որ ո՛ւրկէ գնեմ. ինչու որ գիտէք թէ այդ առուտուրը դժուար է։

Եղբայր ատկից դիւրին բան չի կայ, ինծի հետ եկուր։

—Ինչպէ՞ս, միթէ բարեկա՞մ ունիք։

—Ոչ. բայց հիմա նոր վաճառատուն մը կայ որուն եւրոպական ճաշակով չինուած ոսկին եւ աղամանդները աղէկ տեսակ բլլալէ զատ, գիներն ալ այնչափ աժան են որ երբ ծախել ուզէք հարիւրին տասը զեղչով եւ կ'առնէ։

—Իրա՞ւ կ'ըսէք եղբայր։

—Այո՛. փորձուած է։

—Շատ չնորհակալ եմ. ո՞ւր է այդ վաճառատունը։

—Պոյիս, Ոսկերչաց Շուկան, թիւ 13. Ալիքսան Մ. Պարտիզպանեանի վաճառատունը։

ՀԱՐԻՒՐԻՆ 90 ՇԱՀ

«ԾԱՂԻԿ»
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ
ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՇ

ԱՏԱՆԱՅԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Մեր մասնաւոր թղթակցէն)

ԱՏԱՆԱ, 3 Յուն.

Յունուար 1ի գիշերը, Աշխէնեանի նոր բակառոյց սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ դպրոցական ներկայացում մը Արգարեանի աշակերտաց կողմէ։ Մասնախմբի մը կողմէ երկու օր առաջուընէ աթոռներ պատրաստուած էին հրաւիրեալներու համար։ Բեմը եւ պատերը զարդարուած էին գեղեցիկ զորգերով՝ որոնք տեղւոյս երկու հայ մեծ վաճառատուններէն եկած էին, Պօղոս Մարշէլէն եւ Շաֆաքէնէ։ Ճիշդ ժամը 1ին հրաւիրեալներ երկու սեռէ մասնախմբի անդամներուն կողմէ իրենց համար յատկացուած տեղերը կը նստէին։ Քիչ յետոյ Մէարիֆի տեսչին հետ թարգման Աւետիս էֆ. սրահը առաջնորդուեցան եւ հանդէսը սկսաւ Համիտիէ քայլերգով։ Նուագախմբին մէջ կը տեսնուէին կարող ջութակահարներ եւ կարող նուագածուներ, որոնք կը ներկայացնէին արթիսթ երիտասարդներ։ Ատանայի ուշիմ պատանիներ անհուն խանդավառ ծափեր խլեցին մինչեւ հանդէսին վերջը։ Ժողովուրդը մինչեւ գիշերուան ժամը 6 ունկընդրեց եւ ուրախութեամբ մեկնեցաւ։ 50 ոսկիի հասոյթ մը գոյացաւ ներկայացումէն։ Թատերգութիւնը հինգ արարուածով էր եւ պատրաստեց վարժարանիս անօրէն Մեծ. Յովհաննէս էֆ. Գուլտուրաճեան։ Թատերգութիւնը օսմաներէն լեզուով գրուած էր, գեղեցիկ ոճով ազգեցիկ դաս մըն էր ժողովուրդին բարոյական եւ մտաւորական դաստիարակութեան համար։

* * *

Ատանայի՝ ալ 90 ական թուականէն ի վեր սիրով փարած է իր երկաթ վարժարանաց բարգաւաճման, ամէն տարի աւելցնելով իր ծրագրին վրայ նոր դասեր։ Վարժարանին զեկը յանձնուած է 15 տարիներէ ի վեր կարող անօրէնի մը, յանձին Յովհաննէս էֆ. Գուլտուրաճեանի։ Ուսուցչական մարմինն ալ տեղւոյն կարող տարրերէ կազմուած է։ Երեւակայեցէք թէ ինչ կ'բլլայ վարժարանի մը յառաջադիմութիւնը, երբ հոգաբարձութիւնն ալ կողմէ, եւ միւս կողմէ ալ Տնօրէնը իր աշխատակիցներով, աշխատին։ Ահա այս յարատեւ ջանքերուն շնորհիւ է որ 5 տարիներէ ի վեր, Արգարեան վարժարանէն ելած է շրջանաւարտներու խումբ մը, որ Ատանայի ուսեալ եւ զարգացեալ տարրը կը կազմէ։

Աշխէնեան վարժարանն ալ չէ դադրած կարող վարժուհիներ ունենալէ, որոնք կրցած են օգտակար բլլալ, հացնելով տիպար աշակերտուհիներ եւ կրթեալ ու զարգացած մայրեր։ Հիմակուան բարձրագոյն կարգի ուսուցչուհին է Օր. Սիրանոյշ Տ. Աբրահամեան, կարող ընթացաւարտուհի, Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին Մնացեալ ուսուցչուհիները Աշխէնեան վարժարանի սանուհիներն են որոնք այսօր կը վարեն այդ յարկը։

Ատանային 92 թուականին ունեցաւ իր առաջին մանկապարտէզը, որ երթալով բարւոքած է։ Ատանային կրնայ պարծիլ այսօր իր երկսեռ մանկապարտէզովը որ յոյժ նախանձելի դիրք մը ստացած է Տիկին Եսթեր Գուլտուրաճեանի (շրջանաւարտ Իւսկիւտարի Ամերիկեան Հոմ Սքուլէն) անդուլ աշխատութեան շնորհիւ։

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական Տեղապահ Տ. Կիրակոս եպիսկոպոս Բէյքմէզճեանէն, երէկի թղթաբերով նամակ մը ստացուեցաւ Պատրիարքարան։ Կիրակոս եպիսկոպոս այդ նամակին մէջ յայտնելէ ետքը թէ Կիլիկիոյ թեմերուն ժողովուրդը անհամբեր կը սպասէ նորընտիր Կաթողիկոս Ամն. Երէցեան Սրբազանի, կը խնդրէ որ Ն. Ամենապատուութեան Կիլիկիա ժամանումը փութացուի։

×

Ս. Մենդեան արձակուրդէն վերջ, Խառն ժողովը իր առաջին նիստը պիտի գումարէ յառաջիկայ շաբթուան ուրբաթ օրը։ Ժողովոյ այդ նիստին մէջ պիտի կարդացուի Կիլիկիոյ նորընտիր Կաթողիկոս Տ. Գէորգ Սրբազանի մէկ պաշտօնագիրը։ Զրոյց կը շրջի թէ Ազգ. Վարչութիւնը ի նորոյ օրինական գործողութեան պիտի ձեռնարկէ, քանի որ Տ. Գէորգ Սրբազան ետ չի կենար իր որոշումէն։

×

Ս. Պատրիարքը երէկ Բ. Դուռը երթալով այցելութիւն տուաւ Մեծ-Եպարքոս Բարձ. Սաիտ փաշայի։

×

Գաւառ. որբանոցներու յունուար եւ փետրուար ամսականները պիտի զրկուէին անցեալ շաբթու, բայց Նպաստից Մնտուկը բաւականաչափ գումար չունենալուն, յառաջիկայ շաբթուան յետաձգեց այդ ամսականներուն առաքումը։

Միւս կողմէ, գաւառ. որբանոցները արհեստանոցներու վերածելու գաղափարին ի նպաստ տրուելիք նուէրները շատ դանդաղ կերպով կը կատարուին, ինչպէս կը հաւատան մեզ Ազգ. Պատրիարքարանէն։ Տակաւին ո՛չ մէկ հարուստ անձնաւորութիւն իր նուէրը զրկած է։ Վերջին օրերս կատարուած նուիրատուութեանց մէջ կը յիշատակուի 800 ղրշի գումար մը, զոր հայ օրիորդ մը, ինքնաբերաբար հաւաքելով բարեսէր տիկիններէ եւ օրիորդներէ, յանձնած է Ս. Պատրիարքին։

×

Էրզրումի առաջնորդ Տ. Զաւէն Ծ. վարդապետի առաջնորդական պաշտօնը հաստատող կոնդակը այսօր կը զրկուի Պատրիարքարանէն՝ Կայս. Պէրաթին հետ։

×

Կարնոյ մեր թղթակիցը կը գրէ մեզ դեկտ. 29 թուով.—«Երկրաշարժը փակեց քաղաքիս եկեղեցւոյն դուռները, բայց չկրցաւ փակել հաւատացեալոց սրտերը։ Տեղւոյս ազգայինները բացօթեայ կը մատնակցէին արարողութեանց, սակայն ցուրտին սասակութիւնը հարկադրեց որ ճար մը մտածուի, մանաւանդ որ Ս. Մենդեան օրերն ալ մօտեցած են։ Ուստի, ձեռնարկուած է անվնաս մնացած մատուռին առջեւ փայտեայ տաղաւարի մը շինութեան որ կրնայ պարունակել 200է աւելի անձեր։ Տ. Զաւէն Ծ. վարդապետի այս մտածութիւնը շատ գովելի է արդարեւ, վասն զի, մարդ գոնէ առանց դողդղալու 5-10 վայրկեան կրնայ այսուհետեւ ինքզինքը երկրաշարժէն ապահովուած զգալով աղօթել ու մեկնիլ, իր տեղը ուրիշի մը տալու համար։

«* * * Երկրաշարժը պէտք է ըսել թէ դեռ կը շարունակէ, որովհետեւ ամէն օր թեթեւ ցնցումներ կը զգացուին, թէեւ ո՛չ ամէնուն կողմէ։ Կարնոյ ձմեռը իր սառեցնող ձեռքերը տարածեց։ Թեթեւ ձիւնէ մը վերջ սոսկալի դուրսմ մը սկսաւ։ Այսու հանդերձ, տակաւին տաղաւարներ կը գտնուին կանգնուած։

«* * * Կառավարութեան կողմէ նշանակուած բժիշկներու ձեռքով, քաղաքիս մէջ, դեկտ. 1—15, երեք հարիւր քառասուն տղաք պատուաստուած բնդունեցին»։

Բարձրաշնորհ Ս. Պատրիարք Հայրը հրաւիրեալ է յառաջիկայ կիրակի, 13 յունուար, Ս. Պատարագ մատուցանել թագիս Ս. Յովհաննէս Աւետարանիչ եկեղեցին ի հոգեւոր մխիթարութիւն բարեպաշտ հաւատացեալոց։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ատեն ոգիր Ատենադպիր
Գ. Եւլենեան Մ. Էրմէճեան

Կէտիկ-փաշա, 10 Յունվ. 1902

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 23 Յուն.— Երեսփ. Ժողովը յառաջ տարաւ Քոլէի առաջարկին վիճաբանութիւնը, միեւնոյն ատեն համոզում յայտնելով թէ կառավարութեան հետեւած քաղաքականութիւնը հարաւ-Ափրիկէի մէջ, այն տեղուանքը տեւական խաղաղութիւն մը յառաջ բերելու հանգամանքը չունի բնաւ։

—Տէյլի Քրոնիքլ իրազեկ աղբիւրէ կը տեղեկանայ թէ Հնդկաստանի մէջ շրջած զրոյցներու նայելով յառաջիկայ գարնան ռուս խումբեր Աֆղանիստան պիտի արշաւեն։ Հետեւաբար սահմանագլխի անգլիական զօրախումբերուն մէջ պատրաստութիւն կը տեսնուի։

—Անգլ. պանքան իր զեղչի սակը 4էն 3½ իջեցուց։

ՎԻԵՆՆԱ.—Այսօր հանդիսաւոր կերպով տեղի ունեցաւ Էլիզապէթ Մարի արքիդքսուհիին թագաւորական ընտանիքի անդամութենէն հրաժարիլը, իր Վինտիշ Կրէձ իշխանին հետ ամուսնութեան առթիւ։ Ներկայ էին կայսրը, արքիդուքսերը, արքունեաց բարձրաստիճան պաշտօնատարներ եւ նախարարները։

ԹՈՒԼՈՆ. — «Ժօռիկիպիէռի» մարտանաւուն մէջ պատահած աղէտը նախապէս ցոյց տրուածին չափ կարեւոր չէ։ Միայն մէկ վիրաւոր կայ։

ՊՈՒԷՌԷԶ, 23 Յունվ.—Խորհրդարանին նախագահին եւ ելմտական նախարար Պ. Բալլատի միջեւ գոյացած կարծեաց տարբերութեան հետեւանօք այս վերջինը հրաժարական տուած է։

ԼՈՆՏՈՆ.—Բէքինէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ օտար դեսպաններուն մեծ մասը մատուցին այսօր իրենց յանձնարարագրերը Քուանկ Շու կայսր։

ԲԱՐԻԶ.—Երեսփ. Ժողովի մէջ արտաքին գործոց նախարարութեան ելմտացոյցին վիճաբանութեան պահուն՝ Մայր. Արեւելքի կաթոլիկ միսիոնարներու յատկացուած նպաստի գլուխը պաշտպանելով՝ Տէլքասէ ըսաւ թէ միւս ազգերն ալ զոհողութիւններ կ'ընեն ֆրանսական ազդեցութիւնը կոտրելու համար, թէեւ չեն յաջողիր։ Նախարարը հետեւեալ կերպով վերջացուց. «Կրօնքին է որ կը պարտինք մեր ազդեցութիւնը»։ Անմիջապէս յետոյ արտաքին գործոց պաշտօնատան ելմտացոյցը բնդունուեցաւ անփոփոխ։ Պետական երկաթուղիներու ելմտացոյցին վիճաբանութեան պահուն՝ Երեսփ. Ժողովը հակառակ Հանր. Շինութեանց նախարար Պ. Պոտէնի դիմողութեանց, 260ի դէմ 272ի ձայնով բնդունեց առաջարկութիւն մը՝ որով կառավարութիւնը կը հրաւիրուի ներկայացնել Ժողովին, Արեւմտեան եւ Հարաւային գիծերը Պետութեան կողմէ գնուելու ծրագիրը։

ԼՈՆՏՈՆ.—Երէկ Երեսփ. Ժողովին մէջ Լորտ Բրէնպորն յայտարարեց թէ Կեդր. Ասիոյ մէջ Անգլիոյ հետեւած քաղաքականութեան նպատակն է Պարսկաստանի զարգացումը եւ անոր ամբողջութեան պահպանումը, բայց Անգլիա իր հոն ունեցած իրաւունքները չկրնար մէկ կողմ թողուլ։ «Կը փափաքինք, ըսաւ նախարարը որ մենք Ռուսիոյ եւ բոլոր միւս պետութեանց հետ լաւ յարաբերութիւններ ունենանք, բայց բնաւ չենք զլխանիր որ մեր այդ լաւ յարաբերութիւնները ձեռք անցուցինք դաշնադիրներով ստացած մեր իրաւունքները զոհելով»։

ԼՈՆՏՈՆ.—Աշխատասէր հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ զօրավար Տընինկի հրամանատարութեամբ երեք նոր զօրախումբեր մեկնեցան դէպի Ափրիտիներու երկիրը, ուր չփոթութիւնները կը սկսին ծաւալիլ։

ԲԵԹԵՐՍԹՈՒՐԳ. — Նովոսթի թերթը վերստին կը ջատագովէ Ռուսաւ Ճարտնական զինակցութիւն մը, Չինաստանի մէջ Գերմանիոյ եւ Անգլիոյ ունեցած ընթացքը հակակշռելու եւ Մայր. Արեւելքի հաւասարակշռութիւնը պահպանելու համար։

ՎԻԵՆՆԱ. — Զարհուրելի հրդեհ մը պատահեցաւ Ֆիքնավայիայի մէջ (Աւստրիա)։ Երկու հարիւր տուներ հրոյ ճարակ եղան՝ եւ վեց հոգի ալ բոցերու մէջ մնացին։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 23 Յունվ.—Բարեյոյսէն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Պ. Սէպիլ Բոտս գաղթականներուն գործերուն գլուխը պիտի անցնի։

ԲԱՐԻԶ.— «Շարլըմաներ» զրահաւորը թանձէր պիտի երթայ գաղտնի պաշտօնով մը։

—Պելճիգայի թագաւորը առողջապահական տեսակէտով, որոշած է տակաւին Հարաւային Ֆրանսա մնալ։

ՀՌՈՄ.—Մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին Պապին 25ամեայ յոբելեանը հանդիսաւորութեամբ տօնելու համար։

ՍԱԳԱԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ
Կարն ժամանակի մէջ արդէն ճանչցուած
ԻՐ ԹՆԱՄԵԱԼ ՄԱՔՈՒՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

Կը կատարէ ամէն տեսակ տպարանական աշխատութիւններ
Գրքերու, Առեւտրական թուղթերու, Դպրոցական պիտոյքներու, Այցեքարտներու, եւլն, եւլն, եւլն.
Գաւառներէ կ'ընդունուին յանձնարարութիւններ եւ կը կատարուին անթերի
ԶԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ՊԱԼՔԱՆ
ԱՌԱՋՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. Ի ՍՕՖԻԱ
Դրամագլուխ, Պահեստ եւ Երաշխաւորութեան գումար
ՖՐԱՆՔ 7,500,000
Դրամատուն Ընկերութեան ի Թուրքիա
ԳՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ
Ընկերութիւնը չներկայացուած Գաւառներու մէջ Գործակալներ կը փնտռուին։
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Ձեփտ խան. Թիւ 1—2

Տեսաք ԿԱՄՊՐԻՆԻՍ գարեջրատան
4րդ երեսի ազդարարութիւնը։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, 10 Յուն.			
Օսմ. Քոն. Սէռի Դ. Օ.Ո.	27	36	—
Ամէնէն բարձր գին »	27	37	--
» վար գին »	27	35	½
Ալիվրէ »	—	—	—
Բուռմէլի երկաթ. ֆր.	100	25	—
Ամէնէն բարձր գին »	109	37	½
» վար գին »	109	25	—
Թրանսվալ »	118		—
Ամէնէն բարձր գին »	118	—	—
—			
8 օրուան Քոնսոլիտ	250	—	—
8 » Երկաթուղի	2	—	—
ԲԱՑՈՒՄ, 11 Յունվ.			
Օսմ. Քոն. Սէռի Դ, Օ.Ո.	27	34	½
» ժամ 5ին «	27	33	½
Բուռմ. երկաթուղի ֆր.	109	12	½
» » ժամ 5ին »	109	12	½
—			
Թասպագ Թիւրք Ռէնթի	13	75	~
Սիկարէթ, Սէռի A	0	54	—
» » B	0	54	—
Պանգ տը Մէթէլին	8	30	—
Ագոսոն տէ Թրամուէյ	5	60	—

Ժուլիսանա	1	45	--
Սօսիէթէ տ'Ասիւրանս	3	60	—
Գրէտի ժէնէրալ	0	10	—
Սօս. Օթ. տը ֆիլ է տէֆ	1	40	—
Ագոսոն Գոմմերսիալ	0	8	06
Թոպագօ Գօրբօրէշն	0	3	—
Անթրբրիսիլ ժէնէրալ	0	2	—
5% Հէլլէնիք 1888	194	--	—
Պանգ Նասիոն. Յուն.	403	—	—
Լոբրիւմ	49	—	—
Թրանսվալ	118	—	—
Պոլսոյ Քաբափի Ընկ.	477	—	—
Տեքքօզի ջրի Ընկ.	249	—	—
Թրամվէյի Ընկ.	483	--	—
Գրէտի Ֆոնսիէ էյժիբ.	265	50	—
Անատոլու Երկաթ.	10	22	½
—			
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	109	17	½
» » » չէք	110	—	3/8
Բարիզ » »	22	35	—
» » » չէք	22	75	—
Պերլին անտակոս չէք	18	47	—
Գուբրոն Աւստրիական	21	65	—
—			

ԴՐԱՄՆ. ԸՆԹԱՑՔԸ			
Անգլ. Ոսկի	110	08	—
20 ֆրանգոց	87	34	—
20 մարքոց	107	20	—
Բոլ Էմբերիալ	90	20	—
Գրիմիզ	51	08	—
Մէճիտիէ արծաթ	108	04	—
Մէճիտիէ քառորդ	106	25	—
Մէճիտիէ մանրուք	102	10	—
Պեշլիք	103	—	—
Մէթալիք	99	—	—
Ռուպլի արծաթ	68	20	—
Շիլին	108	20	—
Ֆր. արծթ. ֆրնս.	87	10	—
» » բուռմկն.	85	20	—
» » իտալկն.	77	—	—
Ռէճինա	10	—	—
Ռուպլի թղթադրամ	8	58	60
Ֆլորին »	9	07	—
Մարք »	107	30	—
Տրախմի »	37	30	—
Անգլ. ոսկի »	110	05	—
Ֆրանս. » »	87	30	—
Բուռմկն. » »	86	20	—
Պուլկ. » »	86	20	—
Իտալ. » »	85	—	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Բարիզ, 23 Յնվ.			
3% Ֆրանսկն.	100	35	—
3½% »	102	27	—
Օսմ. Քոնս. D	25	67	—
Բուռմ. Երկ.	111	25	—
Օսմ. Ռէժի	318	—	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	553	—	—
Օսմ. Մարբ	510	—	—
Օսմանիէ	462	—	—
Բէրիսրիթէ Թիւրք	—	—	—
Քրէտի Լիոնէ	—	—	—
5% Իտալական	99	70	—
Սպանիական արտաքին	77	82	—
Թէմգէքի փոխառութ.	410	—	—
Սէլանիկ-Կ. Պոլսոյ երկ.	278	—	—
Գասապա երկթ.	370	—	—
Թրանսվալ Քոնս.	120	50	—
Ռուսական 1890	—	—	—
Զէք Լոնտոնի վրայ	25	12	—

Լոնտոն, 23 Յնվ.			
Անգլ. Քոնս.	94	06	—
Օսմ. Ռանթ B	50	50	—
» C	27	37	—
» D	25	--	—
Օսմ. Պանքա	12	12	—
Իժիբսիէն Իւնիֆիէ	107	—	—
Տօմինիալ	104	—	—
Այտընի երկաթուղի	14	—	—
Գասապա »	82	—	—
5% Իտալական	—	—	—
5% Հելլենական 1884	38	—	—
Իսանթ »	31	—	—
Մոնտօրօլ »	42	—	—
Ռուսական 1890	—	—	—
Պուլկար 1888 6%	83	50	—
Թրանսվալ Քոնս.	04	81	—
Փոխառութ. Բարիզի վրայ	25	32	½
—			

Վիեննա, 23 Յնվ.			
Բուռմ. երկթ.	104	50	—
Օսմ. Ռէժի	294	—	—
Փոխն. Լոնտոնի վրայ	239	20	—
—			

Գրիմսկ, 23 Յնվ.			
Ռանթ Օսմ. Սէռի D	25	55	—
Բուռմ. երկաթուղի	109	—	—
—			

Պերլին, 23 Յնվ.			
Բուռմ. երկաթուղի	106	70	—
Բուպլի (100ը)	216	12	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ	20	27	—
—			

ՀԱՏՈՒՑ ՍԱՐՐԻՍ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՇԱՔԱՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ

Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 136.

ՄԱՄՈՒԱՌԻԵՂԵՐ

Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 54.

Գալաթիա, Թօրնուլար ճամտանի, թիւ 101.

Հարսանիքներու եւ երեկոյթներու համար գեղեցիկ զարդեր, ինչպէս նաեւ կանոնաւոր ապառիկութիւն

3—46—010

ՏՈՒԲԹ. Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Բերա, Մեծ-փողոց, Կալաթա Սերայի դպրոցին դէմ, թիւ 200

Ամէն օր ժամ 5էն 11½ (Ը. Թ.)։ Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ

Ս ԳԱՄԷԼԻԱ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՇԱՔԱՐԵՂԷՆԻ ԵՒ ԲԱՍԹԱՅԻ

Ա. ԴԱՄԻՐՃՕ ԵՒ Ա. ԴԷԼԻՕՅԻՆ

Կալաթա, Վալիդեան փողոց թիւ 105

Կը վաճառուին ամէն տեսակ շաքարեղէններ եւ հատուածներ (բասթա) խիստ դիւրամարսելի գիներով։ Պատրաստութեան գերազանցութիւնը հաստատուած է։

Նոյն վաճառատան մէջ կը պատրաստուին

ՀԱՐՍԱՆԵԱՑ ՄՈՄԵՐ

Ճաշակաւոր, զարդարուն եւ որ առաւելագոյնն է, խիստ դիւրամարսելի գիներով։

ՏՈՔԹ. ՀԱՐՕՆԵԱՆ

Մասնագէտ ծննդաբերութեան եւ հիւանդութեանց

Ցիրկայ բժիշկը բացի կիրակիէ, ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Բերա Բանկալթի, Թաշ փողոց, թիւ 6 տան մէջ եւ կէս օրէն վերջը մինչեւ 11, Գալաթիա, Վալիտա պատհականոցին դիմացը, Իզմիրլի Օղլու խան թիւ. 15։ Կը բժշկէ ծննդական գործարաններու ամէն կարգի հիւանդութիւններ, ամէնէն սասիկ միզանցքարորքոքումները եւն. Նոր մեթոտներով եւ առանց ամենափոքր ցաւ զգացնելու, թէ՛ արանց եւ թէ՛ կանանց մզգամանի եւ միզանցքային խցուվակներու հիւանդութիւնները կը դարմանէ մէկ քանի օրէն։ Բիչ ժամանակէն կը դարմանէ գաղջ հիւանդութիւններ։

58 100

ԻՄՊԵՐԻԱԼ

ԱՆՆ. ԱԳԱՀԱՎԳԻ. ԸՆԿ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՐԿԱՅԻՆ

Հաստ. ի Լոնտոն 1803ին

1803 IMPERIAL

Դրամագլուխ Ա. Ո. 2,900,000

Վնասուց հատուցուած 15,000,000

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ապրանք, չէնք եւ այլն խիստ ՁԱՓԱԼԻՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

Դեր.-Գործակատար Ֆոսֆոն Ֆ. Դուրքէլի

Լիազօր Գործակալ Թուրքիոյ Շ. Բ. Գլոֆքօն

ՂԱԼԱԹԻԱ, Ինայէթ Խան

2—29-100

ԴԵՂԱՐԱՆ ՍՈՒԼԹԱՆԻԷ

ԿԷՏԻԿ-ԲԱՇԱ-ՊԱՇԻ ԹԻՒ 5

Սայրանիէ գեղարանին տէր Լեւոն էֆ. Կիւմիւշեան կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ, գեղարանը, նորմուծուած նորանոր բարենորոգումներէ զատ, եւրոպայի առաջնակարգ գործարաններէն բերել տուած թարմ եւ բնաբերագոյն գեղարուեստից ճոխ մթերքով մը, մանաւորապէս գեղօրէից բասթէօռեան դրութեամբ տարրացման (stérilisation), եւ զանազան յատուկ զանազան գործիքներով օժտած է։ Նաեւ Նորվէկիայէն, այս տարի եւս ինամքմօռիւի ձկան խաղ բերել տուած է։ Դեղագրերու Նիտական նորագոյն պահանջմանց համաձայն պատրաստութեան խնամքն ու կատարեալ մը յանձնուած եւ իր յանձրարարութիւնն դիւրութեան համար ալ գիշերային ս սան հաստատած է։

Տէթ. Վարդապարեան էֆ. երեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը կէս օրին գեղարանը գանուելով իրեն դիմողները կը դարմանէ։ Կարօտեալները ձրի։ 32—30

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՌՈՄԱՆ ԵՒ ԸՆԿ

Գալաթիա, Մահմուտիէ փողոց, 42

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Գրքի յատուկ սպագրկեն, բուղքերու Նամակի եւ տեսարակի բուղքեր։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՄԱՐՆԵՐ

Մեծագանակ եւ Փոքրագանակ

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ, ՏՊԱԳՐԱՏԱՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏԱՆ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՄԱՐՆԵՐՈՒ

Բէրշեմպէ Բազար, Սագօի խան

Արտօնատէր Ա. ՍԱԳԻԱՆԱՆ

Տպագրութիւն Սագեան Տպարան։

ԲՕԼ ԶՐԱՔ

ՆԿԱՐԻՉ

Կալաթա, Ցեմիր խան, թիւ 26

Պուքրէշի Տաչիա-Թօմանիա, Շրէֆթինի Նախնական Բրիւսէն, Մանհայմի Պատուազ եւ Ամէնի Էթնիքի ապահովագրական Ընկերութիւնները ապահովագրութիւններ կ'ընդունին հրդեհի եւ ծովային կարուանների դէմ. Դիրիամատզելի գիներ եւ շուտ վճարում վնասներու։

Այս ընկերութեանց Թուրքիոյ համար ընդհ. գործակալն է Է. Զիքալիօթի, Գալաթիա, Խալիլ փաշա խան, թիւ. 4։

ԳԻԵՐԸ ԽԻՍՏ ՁԱՓԱԼԻՈՐ

ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

ՄԹԵՐԱՆՈՑԸ ԴԻՄԵՑԷՔ

Գալաթիա, Թիւնէլի դիմաց, 25

ուր պիտի գտնէք ամէն տեսակ սակեզած եւ գարգարուն գիներ, ամերիկ. եւ ֆրանս. պատի թուղթեր. վարագոյրի թիւլեր, եւն։

60—60

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐՔ

Գալաթիա, Մէրթէպանի փողոցն 3

ՄՕՐԻՍ ՖԻՆՍԷՆ

Թագաւորական ամէն յարգանք

Սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուին ատամնաբուժական աչխատանոցի համար հարկ եղած բոլոր գործիքներ, ինչպէս նաեւ քաուչուկ, սիմանտ, ամալկամ, Բարիզի գամ, եւն։

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՒՄՈՎ

Թուրքիոյ ամէն կողմերը կը գրկուին սոյն ապրանքները

28-100

ԺԱՆ ՄԱԹԷՈՏԱՔԻՍ

128, Բերա, Մեծ Փողոց, Լիւքսէմպուրկ Օրէյնի կից, 128

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԷ ԱՄԷՆ ՀԱՅԱԿԻ

ԿՕԹԵՔԿՆԵՐՈՎ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՁԱՓՈՒ ՎՐԱՅ

2—36—100

BRASSERIE GAMBRINUS

ԳԱՐԵԶՐԱՏՈՒՆ ԿԱՄՊՐԻՆՈՒՍ

ԲԱՑ Է ԱՄՐԱՂՋ ԳԻՇԵՐԸ

Déjeûner, Diners et Soupers à la Carte

BIÈRES DIVERSES

CONSOMMATIONS DE PREMIER CHOIX

Grand' Rue de Péra, 312 Constantinople

Բերա, Մեծ փողոց, 312 Կոստանդնուպոլիս

2—31-100

ՆԻՔՈԼԱ ԱԲՈՍԴՈԼԻՏԻՍ

NIKOLA APOSTOLITHS

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՑԱՆԿԱՆԱՐԱՐԵԱԼ

ԿՕՇԻԿՆԵՐՈՒ

DERNIÈRES MODES

Կալաթա, Թիւնէլի կից, թիւ 6

ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐՈՒ

ՊԷՏՔ ԶԻ ԿԱՅ

ՄԱՑՍԹԵՐԱՁԱՅԹ ՍԻՍԹԷՄՈՎ

15 դաբաքեն ոսրվիցայ ֆրանսերէն սահման կերպով խօսիլ.

Ց. Յ. Յակոբիկեան

ԼՅՇԱԲԱԹԷՆ ԿՐՑԱՑ

2-3 տարի անգլիական վարժարանները յաճախողներու հետ խօսիլ անգլիերէն։ Օր. Մարգարեան

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (53)

ՇԱՌԼ ՄԷՌՈՒՎԷԼ

ՈՍԿԻԻ ՏԵՆԴԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՕՊԻՆԻԱԳԻ ԳԵՂՈՒՀԻՆ

Գ.

ՀԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ

Պրիժիթ իր քովն էր միշտ, միշտ նոյնքան սիրուն, միշտ նոյնքան գրաւիչ եւ նոյնքան հաւատարմօրէն կապուած իր սիրուհիին որմէ չէր զատուեր բնաւ։

Բայց բան մը կար որ Ֆուժրէին այնքան երկար ատեն չդրեցուն մէջ, խորհրդաւոր բան մը...

Այս մտածմանց մէջ թաղուած էր Նօէլ երբ քովի պատուհանէն ձայն մը առաւ.

—Բ՛ստթ, բ՛ստթ։

Ծռեցաւ եւ տեսաւ որ Անժէլն էր, Անժէլ Ռիքարը, Տիկին Օրթանս Շանտիի սենեկապանուհին։ Անիկա ալ իրեն կապուած էր եւ ինքն ալ չէր ուզեր զարապը հանել խեղճին սիրտնանուաները ու երբեմն երբեմն աչք մը, ժպիտ մը, անուշ խօսք մը կը նետէր։

—Ինչի կը մտածես կոր հարցուց։

—Բեզի անուշիկս, պատասխանեց Նօէլ, քեզմէ զատ ոմ ունիմ։ Բայց մինչեւ ե՞րբ այսպէս պատուհանէն։ Հեռդ պզտիկ չրջան մը ընե՞նք, օդը ազուոր է։

—Թէ՞ որ կուգես։

—Տիկինը ո՞ւր է։

—Օր. տ'Արվիլիին գնաց։ Պարոնն ալ հոս չէ։ Հա՛, գիտե՞ս, մեր տիկինը քու Պառոնիդ շատ հաւներ է, բերնէն չի ձգեր կոր անոր անունը։

—Ի՜ Աստուա՛ծ տայ, Աստուա՛ծ տայ...

—Բայց լաւ կարեկամը...

Չկրցաւ ամբողջացնել։ Նօէլ մէկէն ի մէկ զարմացումի ձիչ մը արձակեց.

—Ի՞նքը։

Փողոցին մէջ, իր պատուհաններուն տակ նշմարեր էր ցայտուն գիմագծերով, մազերը կարճ կտրուած, թանձր պեխերով, մուրճ գոյն ժաքէթի մը հագած ու լամբակին վրայ պատուանշանի ժապաւէնով քառուսնոց մարդ մը որ կը պատրաստուէր դուռը զարնելու։

Նօէլ պատուհանէն վար կախուեցաւ ու.

—Ժա՛գ, պոռաց։

—Նօէ՛լ, պատասխանեց վարի մարդուկը։

—Վայրկեան մը, կուգամ կոր։

Եւ ալ չնայելով իր սիրուն թուխիկին որ կը սպասէր, համբոյր մը թռցուց անոր, ու վար վազեց։

—Ե՞րբ եկար։

—Այս առտու։

—Ուսկի՞ց։

—Սէնլիկլէն։ Թանքին պիտի երթամ։ Վաղը իսկ կը մեկնիմ գէպ ի Մարսիլիա։

—Մինչեւ ե՞րբ այսպէս հեռուները, կռիւի մէջ պիտի ըլլաս, խեղճ Ժագա։

—Է՛հ, հո՞գս։ Հո՛ս կամ հոն, ինչ կաբնուութիւն ունի։ Բան մը որ ինքզինքէս ալ կեանքէս ալ զզուեր եմ ալ։ Շիտակը գնդակ մը կ'ուզեմ կոր որ գայ ա՛լ ազատել զիս սա տանջանքներէս։

—Ի՞նչ ունիս, ի՞նչ կայ։

—Ա՜խ, չես գիտեր ինչ վիպիք կայ նեղսա գիտնալու թէ ի՞նչ կ'ընէ, թէ ինչպէ՞ս է...

—Բայց ո՞վ։... Հա՛ հասկցայ։ Սակայն ինչպէս կրնամ ես տեղեկութիւն տալ քեզի։

—Գրիժիթը կը սիրէր դուն, բան մը չը՞սեր ինքը քեզի այդ մասին։

—Ա՜հ, գեռ կը սիրեմ զինքը, բայց գրեթէ բնաւ դուրս չելլեր... Իրաւ թէպէտ կը գրէ երբեմն, բայց ան ալ հազիւ քանի մը տող։ Եկուր պտտինք քիչ մը հետդ, տուներ նստելու ատեն չէ չիտակը։

—Ո՞ւր երթանք։

—Տեղ մը կ'երթանք հարկաւ։

Եւ արդէն սկսած էին յառաջանալ։

Խօսակցութիւնը միշտ միեւնոյն նիւթին վրայ կը չարունակուէր եւ քանի յառաջ կ'երթար նոյնքան կ'աւելնար զայլիօրէն տրտմութիւնը, խեղճ զօրավարին։ Երբ խօսքը եկաւ տը Գրիւս գերակոմին անձնասպանութեան վրայ, Ժագ Ֆուժրէ խղճահարութեան տմէնէն սոսկալիին ազդեցութեան տակ ա՛լ չկրցաւ զսպել ինքզինքը։

—Օր. տ'Արվիլիին ծնած մէկ զաւակը եղաւ պատճառ ատոր, այսինքն ի՛մ զաւակս պատճառ խեղճին։ Ո՞ւր է արդեօք հիմա, կուզէի տեսնել զինքը... Իրաւունք ունիմ կարծեմ եւ նոյն իսկ պարտքը...

Ու սկսաւ պատմել, երկարօրէն պատմեր այդ անտեղի բացագանչութիւններուն։ Իր էսառի ոճիրը, միտքը ինկած էր հիմա ու բորբոքած, հրահրած սրտին տանջանքները։

Ժամը ճիշդ տասնրմէկ եղած էր արդէն, երբ հասան Մէօֆին փողոցին բերանը։

Թէ ինչո՞ւ հոն գացած էին, ոչ ոք գիտէր։ Անզգալաբար հոն առաջնորդեր էին զիրենք իրենց քայլերը։ Ու կը պարտէին թեւ թեւի, երբ Օր. տ'Արվիլի տնաբաժնին պատուհաններէն մին բացուեցաւ յանկարծ եւ երկու կիներ եկան կրթնիլ երկաթէ բազրիքին։

Մէկը բաց գոյն, լայնօրէն տէքոլթէ զգեստ մը հագած էր։

—Ա՜հա՛ Ցիլին Շանեին, ըսաւ Բիրլաք իր բարեկամին։

—Օրթանս Տիւրան։

—Նոյնինքն։

Միւսը սեւեր հագուած, գեղեցիկ մազերը պարզօրէն վար տուած իր մարմարեայ ճակատին վրայ, չատ քիչ փոխուած կ'երեւէր Վիլլա Միլթոնէն ելլելէն ի վեր։

Հառակը նուրբ, կուրծքը լայն ու ուժեղ, ղէմքը ճոտակայ լամբարէ մը լուսաւորուած, կը փայլէր։

(Շարունակելի)